

דריי נייע ביכער אויף יידיש וועלן באלד ארויסקומען אין שוועדן!

Tre nya böcker på jiddisch kommer snart ut i Sverige!

Förra året kunde vi notera att förlaget Podium givit ut Strindbergs Ett drömspel i flera minoritetsspråksversioner, däribland på jiddisch.

I höst och under 2016 kan vi glädja oss åt utgivningen av inte mindre än tre olika böcker, som åtminstone delvis är skrivna på *mameloshn*.

Meänkielientusiasten, den trespråkige prosaförfattaren, poeten och ortodoxe prästen Bengt Pohjanen har gett ut diktsamlingen Karkaavia runoja med den svenska titeln Flyende dikter på Barents förlag. Det är en samling kortdikter, en för varje dag under ett helt år. 14 av dem är också på jiddisch.

Inledningsdikten till den 400-sidiga boken heter Jag är född utan språk och är en stark beskrivning av dilemmat att tillhöra en språklig minoritet i ett gränsland. Denna dikt är översatt till ett flertal främmande språk.

Här är de två första verserna på jiddisch:

Jag är född utan språk
stumt navlad
av en språklös barnmorska

Jag är uppväxt vid gränsen
i korseld mellan två språk
som piskat min tunga
till stumhet

איך בין געבוירן אן א שפראך
א שפראכלאזע אקושערקע
האט מיר שטילערהייט אפגעשניטן דעם נאָפּלשנור

איך בין אויפגעוואקסן ביים גרענעץ
אין קרייצפֿייער צווישן צוויי שפראכן
וואָס האָבן מיין צונג געשמיסן
ביז שטומקייט

Frågan om ett minoritetsspråks ställning och överlevnad togs upp av flera av deltagarna i ett veckoslutsseminarium i Pohjanens Överkalix nu i september. För oss som deltog var det slående hur många likheter det finns i problematiken för jiddisch, samiska och meänkieli (norrbottensfinska) i dag.

Slutligen en av de korta, haikuliknande dikterna, precis som alla övriga först skriven på meänkieli:

En nattlig vind
torkar upp stigarna
hugger
den flyende vintern
i hälen

א נאַכטיקער ווינט
טריקנט אויס די סטעשקעס
טוט אַ שטאָך
דעם אַנטלויפֿנדיקן ווינטער
אין פֿיאַטע

דאָס פֿינצטערניש האָט אונדז אינגעהילט

בראָך-שטיקלעך פֿונעם חורבן

Mörkret omslöt oss
Brottstycken kring Förintelsen

Så lyder titeln på Lisskulla Brenners kommande bok med bilder och texter från Förintelsen. Man kan tycka att uppgiften skulle vara omöjlig, för hur kan man skildra det obeskrivliga, det som inte ens kan fångas i ord? Lisskulla Brenner närmar sig detta med stor varsamhet och respekt, bilderna är enkla och sparsmakade, utan minsta försök till effektsökeri. Varje bild är försedd med en text och det är just enkelheten som gör det hela så gripande och på något sätt också fattbart.

Boken kommer att ha varje uppslag i liggande A4-format med bild och text kompletterat med samma ord i jiddisch-version på motsstående sida. Som författarinnan skriver:

“Jiddisch var det judiska folkets största språk före Förintelsen. Av vördnad för alla dem som drabbades har jag valt att komplettera bilderna med texter på jiddisch. Så kan vi åter höra offrens röster. Vi får aldrig låta deras ord tystna.”

Bokens bilder har tidigare visats på en utställning i Vilnius och även på Judiska församlingen i Göteborg.

En helt annan genre representeras av Sarah Schulmans bok om den lilla nöten Nisele. Det är en bok för barn med illustrationer i färg. Inspirationen till berättelsen kom från ett uttryck hon hört om att en sten kan vara ensam men inte en nöt - eller en människa. Vi leds genom historien om lille Nisele på svenska och jiddisch. Som hjälp finns texten hela tiden även i transkriberad form. Sarah Schulman har själv skrivit texten både på svenska och jiddisch.

Samtliga jiddischtexter i de två första böckerna har översatts av Jean Hessel och undertecknad.